

Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ:	68
Αριθμ. Πρωτ. Αίτησ. Κατ. Εγγράφων:	12
Ημερομ. Κατάθεσης:	6/10/2026

Αθήνα, 6 Οκτωβρίου 2026

ΕΡΩΤΗΣΗ και ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Προς: Την Υπουργό Πολιτισμού κα Λίνα Μενδώνη
Τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Γιώργο Γεραπετρίτη

Θέμα: Συνθήκη του Νεϊγύ, 48 κειμήλια και λείψανα του Τσάρου Σαμουήλ – Ποιες ελληνικές αξιώσεις παραμένουν ενεργές μετά τη συμφωνία με τη Βουλγαρία;

Σοβαρά νομικά και διπλωματικά ερωτήματα προκύπτουν μετά την υπογραφή του Μνημονίου Κατανόησης μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας στις 29 Σεπτεμβρίου 2026 και του σχετικού πρωτοκόλλου παράδοσης-παραλαβής στις 3 Οκτωβρίου 2026, βάσει των οποίων επέστρεψαν στην Ελλάδα 48 εκκλησιαστικά κειμήλια και παραδόθηκαν στη Βουλγαρία τα λείψανα που έχουν ταυτοποιηθεί ως ανήκοντα στον Τσάρο Σαμουήλ, μαζί με το λοιπό ανθρωπολογικό υλικό που είχε βρεθεί στις τέσσερις σαρκοφάγους της Βασιλικής του Αγίου Αχιλλείου στη Μικρή Πρέσπα.

Σύμφωνα με την επίσημη ανακοίνωση του Υπουργείου Πολιτισμού¹, στην Ελλάδα επιστρέφουν 48 κειμήλια από την Ιερά Μονή Παναγίας Εικοσιφοινίσσης, την Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Σερρών και την Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης, τα οποία αναφέρεται ότι «είχαν μεταφερθεί στη Σόφια το 1917». Η ίδια ανακοίνωση προβλέπει συνέχιση των διαπραγματεύσεων για την ταυτοποίηση και ένταξη σε επακόλουθη συμφωνία άλλων ιστορικών αντικειμένων «αμοιβαίου ενδιαφέροντος».

Η δημόσια συζήτηση απέκτησε νέα διάσταση μετά τις παρεμβάσεις του πρώην αναπληρωτή Υπουργού Πολιτισμού Κώστα Τζαβάρα, ο οποίος είχε συμμετάσχει στις ελληνοβουλγαρικές διαπραγματεύσεις την περίοδο 2012–2013. Ο ίδιος υποστηρίζει ότι οι προηγούμενες διαπραγματεύσεις αφορούσαν πολύ μεγαλύτερο αριθμό ελληνικών πολιτιστικών αγαθών και εξέφρασε σοβαρές ενστάσεις για τους όρους της σημερινής συμφωνίας και για την παράδοση των λειψάνων του Τσάρου Σαμουήλ.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι διατάξεις της Συνθήκης του Νεϊγύ της 27ης Νοεμβρίου 1919², η οποία ρύθμιζε, μεταξύ άλλων, ζητήματα επιστροφής αντικειμένων που είχαν αφαιρεθεί από εδάφη κρατών κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το άρθρο 125 προβλέπει την υποχρέωση της Βουλγαρίας να επιστρέψει αντικείμενα κάθε είδους και αξίες που είχαν αφαιρεθεί, κατασχεθεί ή δεσμευθεί από εδάφη της Ελλάδας, της Ρουμανίας και της Σερβίας, εφόσον ήταν δυνατόν να ταυτοποιηθούν στη βουλγαρική επικράτεια. Για την εφαρμογή της διάταξης προβλεπόταν επίσης η υποβολή σχετικών καταλόγων από τις ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις προς τη Διασυμμαχική Επιτροπή.

Ακόμη πιο συγκεκριμένο είναι το άρθρο 126, σύμφωνα με το οποίο η Βουλγαρία αναλάμβανε την υποχρέωση να αναζητήσει και να επιστρέψει στην Ελλάδα αρχεία, έγγραφα και αντικείμενα αρχαιολογικού, ιστορικού ή

¹ <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=5800>

² https://en.wikisource.org/wiki/Treaty_of_Neuilly/Part_VII

καλλιτεχνικού ενδιαφέροντος που είχαν αφαιρεθεί από την ελληνική επικράτεια κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Οι διατάξεις αυτές δημιουργούν ένα κρίσιμο ζήτημα που μέχρι σήμερα δεν έχει αποσαφηνιστεί δημόσια: ποια είναι η σημερινή επίσημη νομική θέση του Ελληνικού Κράτους για τις αξιώσεις που θεμελιώθηκαν στη Συνθήκη του Νεϊγύ και αν η συμφωνία του 2026 επηρεάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο τη δυνατότητα της Ελλάδας να συνεχίσει τη διεκδίκηση των υπόλοιπων πολιτιστικών αγαθών.

Το ζήτημα αποκτά πρόσθετη βαρύτητα καθώς, σύμφωνα με δημόσιες παρεμβάσεις εκκλησιαστικών και πολιτικών προσώπων, ο αριθμός των πολιτιστικών αγαθών που αφαιρέθηκαν από μονές και ιστορικούς χώρους της Ανατολικής Μακεδονίας κατά την περίοδο της βουλγαρικής κατοχής ήταν πολλαπλάσιος των 48 αντικειμένων που περιλαμβάνονται στη σημερινή συμφωνία. Ήδη η Ιερά Μητρόπολη Δράμας έχει αναφερθεί σε εκατοντάδες κειμήλια και χειρόγραφα μόνο από την Ιερά Μονή Εικοσιφοινίσσης.

Παράλληλα, στην επίσημη κυβερνητική ενημέρωση δεν έχει δημοσιοποιηθεί το πλήρες κείμενο του Μνημονίου Κατανόησης, τα παραρτήματα και οι κατάλογοί του, ούτε προκύπτει αν υπάρχει ρητή ρήτρα σύμφωνα με την οποία η συμφωνία δεν συνιστά παραίτηση, περιορισμό ή οριστική διευθέτηση των υπόλοιπων ελληνικών αξιώσεων.

Η ανάγκη αποσαφήνισης είναι ακόμη μεγαλύτερη καθώς η ελληνική κυβέρνηση επέλεξε στη δημόσια ανακοίνωσή της τον όρο «μεταφέρθηκαν» για τα γεγονότα του 1917 και χαρακτηρίζει τη διαδικασία ως «αμοιβαία κατάθεση», γεγονός που καθιστά αναγκαίο να διευκρινιστεί ποια ακριβώς νομική φύση αποδίδει η Ελληνική Δημοκρατία στην επιστροφή των συγκεκριμένων αντικειμένων και αν τα θεωρεί προϊόν λεηλασίας και αντικείμενο ιστορικής ελληνικής αξίωσης.

Με βάση τα ανωτέρω, ερωτάσθε:

1. Θεωρεί σήμερα η Ελληνική Κυβέρνηση ότι εξακολουθούν να υφίστανται ελληνικές αξιώσεις έναντι της Βουλγαρίας που θεμελιώνονται στα άρθρα 125 και 126 της Συνθήκης του Νεϊγύ και, εφόσον ναι, ποιο ακριβώς είναι το αντικείμενό τους;
2. Έχει εξεταστεί από τις νομικές υπηρεσίες των Υπουργείων Εξωτερικών και Πολιτισμού ή από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους η σημερινή νομική ισχύς και εφαρμογή των άρθρων 125 και 126 ως προς τα ελληνικά πολιτιστικά αγαθά που παραμένουν στη Βουλγαρία;
3. Περιλαμβάνει το Μνημόνιο Κατανόησης ή το πρωτόκολλο της 3ης Οκτωβρίου 2026 ρητή πρόβλεψη ότι η παράδοση των λειψάνων και του λοιπού ανθρωπολογικού υλικού δεν συνεπάγεται παραίτηση, περιορισμό, συμψηφισμό ή οριστική διευθέτηση οποιασδήποτε άλλης ελληνικής αξίωσης;
4. Ποιοι είναι οι επίσημοι κατάλογοι πολιτιστικών αγαθών που η Ελλάδα εξακολουθεί σήμερα να ζητεί από τη Βουλγαρία και πόσα αντικείμενα περιλαμβάνουν;
5. Υπάρχουν στα κρατικά αρχεία οι κατάλογοι που είχαν καταρτιστεί ή υποβληθεί από την Ελλάδα στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 125 της Συνθήκης του Νεϊγύ και ποια αντικείμενα περιλαμβάνονταν σε αυτούς;

6. Με ποια κριτήρια επιλέχθηκαν τα συγκεκριμένα 48 αντικείμενα και ποια από τα υπόλοιπα ήδη ταυτοποιημένα ελληνικά κειμήλια έμειναν εκτός της συμφωνίας;

7. Για ποιο λόγο στην επίσημη ανακοίνωση του Υπουργείου Πολιτισμού χρησιμοποιείται η διατύπωση ότι τα αντικείμενα «μεταφέρθηκαν στη Σόφια το 1917» και όχι διατύπωση που αποτυπώνει την αφαίρεσή τους από την ελληνική επικράτεια κατά τη διάρκεια της βουλγαρικής κατοχής;

8. Τι ακριβώς σημαίνει νομικά ο όρος «αμοιβαία κατάθεση» που χρησιμοποιείται στη συμφωνία και ποιο είναι το ιδιοκτησιακό καθεστώς των 48 αντικειμένων μετά την επιστροφή τους στην Ελλάδα;

9. Ποιο ακριβώς είναι το περιεχόμενο της συμφωνίας για τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων σχετικά με «ιστορικά αντικείμενα αμοιβαίου ενδιαφέροντος» και υπάρχει συγκεκριμένος κατάλογος, χρονοδιάγραμμα ή διαδικασία για την επιστροφή τους;

10. Ποια ήταν η επίσημη ελληνική διαπραγματευτική θέση κατά τις συνομιλίες της περιόδου 2012–2013 και για ποιο λόγο η συμφωνία που τελικά υπογράφηκε το 2026 διαφοροποιήθηκε από τις προηγούμενες προτάσεις, εφόσον πράγματι διαφοροποιήθηκε;

11. Ποια νομική διαδικασία ακολουθήθηκε για την οριστική παράδοση στη Βουλγαρία των λειψάνων και του λοιπού ανθρωπολογικού υλικού από τη Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου και ποιες υπηρεσιακές ή γνωμοδοτικές αποφάσεις προηγήθηκαν;

12. Εξετάστηκε εάν το Μνημόνιο Κατανόησης, λόγω του αντικειμένου και των έννομων συνεπειών του, απαιτούσε κύρωση από τη Βουλή και, εφόσον κρίθηκε ότι δεν απαιτείται, με ποια νομική αιτιολογία ελήφθη η συγκεκριμένη θέση;

13. Με ποιο συγκεκριμένο σχέδιο, νομικό εργαλείο και χρονοδιάγραμμα προτίθεται η Κυβέρνηση να συνεχίσει τη διεκδίκηση των ελληνικών πολιτιστικών αγαθών που παραμένουν στη Βουλγαρία;

Και αιτούμεθα την κατάθεση των παρακάτω εγγράφων:

1. Το πλήρες υπογεγραμμένο Μνημόνιο Κατανόησης Ελλάδας–Βουλγαρίας της 29ης Σεπτεμβρίου 2026, στην ελληνική και στις λοιπές επίσημες γλώσσες του, μαζί με όλα τα παραρτήματα, προσαρτήματα και συνοδευτικά κείμενα.

2. Το πλήρες πρωτόκολλο ή τα πρωτόκολλα παράδοσης-παραλαβής που υπογράφηκαν στις 3 Οκτωβρίου 2026 στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού.

3. Ο αναλυτικός κατάλογος των 48 αντικειμένων, με περιγραφή, προέλευση, αριθμό καταλόγου, σημερινό ιδιοκτησιακό καθεστώς και στοιχεία τεκμηρίωσης για καθένα από αυτά.

4. Κάθε γνωμοδότηση ή νομικό σημείωμα των Υπουργείων Πολιτισμού και Εξωτερικών ή του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους σχετικά με τα άρθρα 125 και 126 της Συνθήκης του Νείγυ και τις εκκρεμείς ελληνικές αξιώσεις έναντι της Βουλγαρίας.

5. Κάθε γνωμοδότηση ή υπηρεσιακό έγγραφο σχετικά με τη νομική βάση της παράδοσης των λειψάνων και του λοιπού ανθρωπολογικού υλικού στη Βουλγαρία.
6. Οι σχετικές αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις των αρμόδιων συμβουλίων του Υπουργείου Πολιτισμού που προηγήθηκαν της παράδοσης.
7. Ο πλήρης σημερινός κατάλογος των ελληνικών πολιτιστικών αγαθών που έχουν ταυτοποιηθεί στη Βουλγαρία ή των οποίων την επιστροφή εξακολουθεί να διεκδικεί η Ελληνική Δημοκρατία.
8. Οι διαθέσιμοι στα ελληνικά κρατικά αρχεία ιστορικοί κατάλογοι αντικειμένων που συντάχθηκαν ή υποβλήθηκαν στο πλαίσιο εφαρμογής των άρθρων 125 και 126 της Συνθήκης του Νεϊγύ.
9. Τα μη διαβαθμισμένα πρακτικά, υπηρεσιακά σημειώματα και έγγραφα των ελληνοβουλγαρικών διαπραγματεύσεων της περιόδου 2012–2013 σχετικά με την επιστροφή των κειμηλίων και τα λείψανα του Τσάρου Σαμουήλ.
10. Η μη διαβαθμισμένη αλληλογραφία μεταξύ των ελληνικών και βουλγαρικών αρχών που οδήγησε στη συμφωνία του 2026.
11. Οι επιστημονικές και εργαστηριακές γνωματεύσεις στις οποίες βασίστηκε η ταυτοποίηση του ανθρωπολογικού υλικού ως λειψάνων του Τσάρου Σαμουήλ.

Η Βουλευτής

Ασπασία Ιωάννη Κουρουπάκη
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β1' ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ